

Συναυλία, Δημοτικό Θέατρο Κέρκυρας, 30/09/2023, 8:00μμ

Σύντομος χαιρετισμός του επιστημονικού υπεύθυνου του έργου καθ. Εμμ. Γεργατσούλη

Πρόγραμμα Συναυλίας

(Τα έργα του προγράμματος θα παρουσιάσει ο Μουσικολόγος Γεράσιμος Μαρτίνης)

Έργα από το αρχείο της Φιλαρμονικής Συναράδων
Διευθύνει ο αρχιμουσικός Αλέξανδρος Κοσκινάς

1. <i>La cavalleria</i>	Καίσαρης Σπυρίδων
2. <i>Λουλούδι του κάμπου</i>	Μπονέλος Ιωσήφ

Έργα από το αρχείο της Φιλαρμονικής Κορακιάνας "Ο Σπύρος Σαμάρας"
Διευθύνει ο αρχιμουσικός Κωνσταντίνος Ζερβόπουλος

3. <i>Κάρεν</i>	Μαρτζούκος Αθανάσιος
4. <i>Danse Greque</i>	Γκρεκ Αλέξανδρος

Έργα από το αρχείο του Φιλαρμονικού Συλλόγου Σκριπερού
Διευθύνει ο αρχιμουσικός Κωνσταντίνος Μαντζούκης

5. <i>Νοσταλγία: Πώς να γυρίσω στην πλανεύτρα Κέρκυρά μου</i>	Καρδάμης Γεώργιος
6. <i>Αι Σειρήναι</i>	Δουκάκης Σπυρίδων

Έργο από το αρχείο της Φιλαρμονικής Γαστουρίου "Ομόνοια"

7. <i>Γιάννενα</i>	Ραφαήλοβιτς Λεωνίδα

Έργα από το αρχείο της Φιλαρμονικής Εταιρίας "Μάντζαρος"
Διευθύνει ο αρχιμουσικός Σωκράτης Άνθης

8. <i>Furia, Brillante Gallop</i>	Πάυλος Καρρέρ
9. <i>Passo Doppio Del Maestro</i>	Λιμπεράλλης Αντώνιος
10. <i>Ύμνος εις την Ελευθερίαν</i>	Μάντζαρος Νικόλαος Χαλικιόπουλος

Λίγα λόγια για την Επτανησιακή Μουσική

Η επτανησιακή έντεχνη μουσική αποτελεί ένα αμάλγαμα δυτικών μουσικών πρακτικών και τεχνικών, αλλά και αμιγώς ελληνικών στοιχείων (της ελληνικής γλώσσας συμπεριλαμβανομένης). Η πλούσια αυτή παράδοση είναι αποτέλεσμα της σχεδόν αδιάκοπης σύνδεσης των Επτανήσων με την Δύση ήδη από τον 12ο αιώνα. Ως εκ τούτου, ήταν αυτή που διατήρησε την επαφή του ελληνισμού με τα δυτικά μουσικά τεκταινόμενα, αποτελώντας και το υπόβαθρο για πολλές από τις μετέπειτα εξελίξεις στη νεοελληνική μουσική γενικότερα.

Οι Φιλαρμονικές των Επτανήσων αποτελούν σήμερα το αντιπροσωπευτικότερο, ίσως, «ζωντανό» δείγμα της μουσικής αυτής παράδοσης. Στα γεωγραφικά όρια της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων δραστηριοποιούνται συνολικά 26 Φιλαρμονικές οι οποίες από τα μέσα του 19ου αιώνα αποτελούν εστίες πολιτισμού με καθοριστική συμβολή στα μουσικά δρώμενα της.

Η ανάδειξη της επτανησιακής μουσικής και των δημιουργών της, μέσα από τη διάσωση και διάδοση σχετικού υλικού που εμπίπτει στην εν λόγω κατηγορία και το οποίο εντοπίζεται σε αρχεία συγκεκριμένων Φιλαρμονικών σωματείων της Κεφαλονιάς και της Κέρκυρας, είναι ακριβώς ο σκοπός του Προγράμματος με τίτλο «Διατήρηση και προβολή της Μουσικής Κληρονομιάς της Περιφέρειας

Διατήρηση και Προβολή της Μουσικής Κληρονομιάς της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων μέσω της Ψηφιακής Διαχείρισης του Αρχείου των Φιλαρμονικών της

Ιονίων Νήσων μέσω της Ψηφιακής Διαχείρισης των Αρχείου των Φιλαρμονικών της», το οποίο ξεκίνησε και τυπικά τον Φεβρουάριο του 2019 και πλέον βαίνει αισίως προς την ολοκλήρωσή του.

Ο επιστημονικός φορέας που ανέλαβε την υλοποίησή του είναι το *Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας (Τ.Α.Β.Μ.) του Ιονίου Πανεπιστημίου*, ενώ οι συμμετέχουσες στο Πρόγραμμα Φιλαρμονικές, είναι η Φιλαρμονική Σχολή Ληξουρίου, Φιλαρμονική Σχολή Κεφαλληνίας (Αργοστόλι), η Φιλαρμονική Εταιρεία «Μάντζαρος», η Φιλαρμονική Γαστουρίου «Ομόνοια», ο Φιλαρμονικός Σύλλογος Σκριπερού, η Φιλαρμονική Κορακιάνας «Σπύρος Σαμάρας» και η Φιλαρμονική Συναράδων. Πληροφορίες για το έργο στον ιστότοπο: <http://musicarchives.dlib.ionio.gr/musicarchives/>

Καρπό αυτής της σημαντικής έρευνας σε έργα επτανησιακού ενδιαφέροντος αποτελούν οι άνω των 50.000 φωτογραφημένες σελίδες τεκμηρίων, στις οποίες εντοπίστηκαν άνω των 1100 τίτλοι μουσικών έργων προερχόμενων από περισσότερους από 160 συνθέτες, που εντοπίστηκαν στα αρχεία των ανωτέρω 7 επτανησιακών φιλαρμονικών. Αξίζει να αναλογιστεί κανείς τον τεράστιο ακόμη όγκο υλικού που υπάρχει ακαταλόγητος και ανεξερεύνητος στα διάφορα αρχεία των διαφόρων φορέων του επτανησιακού μουσικού πολιτισμού! Ένα μικρό μόνο μέρος του υλικού αυτού επεχείρησε να τεκμηριώσει η έρευνά μας, να το αναδείξει με την ψηφιοποίησή του και να το καταστήσει με τον τρόπο αυτό προσιτό στο ευρύτερο επιστημονικό και καλλιτεχνικό κοινό, ώστε το έργο αυτό να μπορεί να ξαναπαιχτεί και να ξαναζωντανέψει.

Στην αποψινή συναυλία θα ακουστούν χαρακτηριστικά δείγματα έργων προερχόμενων από τα Αρχεία και των πέντε κερκυραϊκών Φιλαρμονικών, τα οποία είναι ταυτόχρονα και αντιπροσωπευτικά διαφορετικών περιόδων της επτανησιακής μουσικής δημιουργίας. Έτσι, στο κοινό θα παρουσιαστούν αποσπάσματα του *Ύμνου εις την Ελευθερίαν* -που αποτελεί το εμβληματικότερο καλλιτεχνικό προϊόν της σύνδεσης του γενάρχη της επτανησιακής μουσικής, Νικόλαου Χαλικιόπουλου-Μάντζαρου με τον εθνικό μας ποιητή Διονύσιο Σολωμό- καθώς και έργα συνθετών που απετέλεσαν την πρώτη γενιά μαθητών του Μάντζαρου, όπως ο Παύλος Καρρέρ και ο Αντώνιος Λιμπεράλλης, των οποίων οι συνθέσεις συχνά περιέχουν σαφείς αναφορές στο εθνικό στοιχείο καταδεικνύοντας, αν μη τι άλλο, και τη βαθύτερη ελληνικότητα της συνείδησης των Επτανησίων.

Από το πρόγραμμα της συναυλίας δεν θα μπορούσαν φυσικά να λείπουν και έργα συνθετών που συνέδεσαν άρρηκτα την προσωπική τους καλλιτεχνική πορεία με την ιστορική διαδρομή των διαφόρων Φιλαρμονικών σωμάτων των Επτανήσων (και όχι μόνο), είτε με την ιδιότητα του αρχιμουσικού, είτε με εκείνη του μουσικοδιδασκάλου. Τέτοιες περιπτώσεις είναι ο Λεωνίδας Ραφαήλοβιτς, ο Αλέξανδρος Γκρεκ, ο Σπυρίδων Δουκάκης, ο Ιωσήφ Μπρονέλλος και ο Αθανάσιος Μαρτζούκος. Οι περισσότεροι εξ αυτών, πέραν των μπαντιστικών έργων, ασχολήθηκαν και με τη σύνθεση έργων της καλώς εννοούμενης «ελαφράς μουσικής» που κατέστησαν ιδιαίτερα δημοφιλή στην εποχή τους, όπως έντεχνα τραγούδια, βαλς, πόλκες κ.ά. Κατ' εξοχήν εκπρόσωποι αυτής της κατηγορίας υπήρξαν και οι χαρακτηρισθέντες ως «Strauss της Ελλάδος» αδελφοί Κάισαρη (Σπυρίδων και Ιωσήφ), αλλά και ο επί δεκαετίες δρων κυρίως στην Αθήνα, Γεώργιος Καρδάμης, γράφοντας έργα και συγκροτώντας μουσικά συγκροτήματα που θα μπορούσαν να τοποθετηθούν στις παρυφές της jazz μουσικής.

Για την αποψινή συναυλία συνεργάστηκαν οι συμμετέχουσες στο πρόγραμμα κερκυραϊκές φιλαρμονικές, ενώνοντας τις δυνάμεις τους και δημιουργώντας ένα μικτό σχήμα, το οποίο θα διευθύνουν οι αρχιμουσικοί τους. Καταβλήθηκε σημαντική προσπάθεια ώστε τα επιλεγέντα έργα να παρουσιαστούν στην -κατά το δυνατό- πλησιέστερη προς την αυθεντική τους μορφή χωρίς, όμως, να υπάρχουν δυνατότητες και απαιτήσεις μιας ιστορικής ερμηνείας. Τηρήθηκε, στο μέτρο του δυνατού, η πρωτότυπη ενορχήστρωση και διανομή των έργων, ενώ κάποια ιστορικά μουσικά όργανα (ottavino Db, terzino, bombardino, genis κ.τ.λ.) αντικαταστάθηκαν από αντίστοιχου ρόλου σύγχρονα.

Γεράσιμος Μαρτίνης και Κωνσταντίνος Ζερβόπουλος, Μουσικολόγοι

